

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 182.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΥΤΩΝ,
ὑπὸ

A. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλ. 178, 179, 180 καὶ 181. Τέλος).

—o482o—

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Ἐπίλογος.

—o—

¶ παράδοξος αὕτη φυλὴ, τῆς ὁποίας τὴν γλῶσσαν ἐμελετήσαμεν ζητοῦντες τὴν μετὰ τῆς ἀρχαίας Σανσκριτῆς συγγένειαν αὐτῆς, ἔχει παντοίας ὀνομασίας εἰς τὰ ἔθνη μεταξὺ τῶν ὁποίων πλανᾶται ἢ συγκατοικεῖ. Αἱ ὀνομασίαι αὗται, ξέναι αἱ πλείότεραι εἰς τοὺς ἰδίους, ἐπήγαγον κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν τῶν Εὐρωπαίων περὶ τῆς πα-

τρίδος αὐτῶν, ἄγνοιαν τὴν ὁποίαν ἡ παχυλὴ ἀμάθεια τοῦ πλανήτου τούτου λαοῦ δὲν ἰδύνατο νὰ διασκεδάσῃ. Δύο εἶναι αἱ κύριαι τῶν ὀνομασιῶν τούτων, ἡ μὲν, Αἰγύπτιοι, ὅθεν τῶν Ἀγγλῶν τὸ Gipsies, τῶν Ἰσπανῶν τὸ Gitanos, τῶν ἡμετέρων τὸ Γίγται καὶ τῶν Βουλγάρων τὸ Gypsi· ταύτην δὲ ἀποστρεφόμενοι πανταχοῦ, μεταχειρίζονται ἐνίοτε συνδιαλεγόμενοι μετ' ἄλλοφύλων. Δευτέρα ἄλλη εἶναι τῶν Γερμανῶν τὸ Zigeuner, τῶν Ῥώσων τὸ Zigani, τῶν Τούρκων τὸ Zenky καὶ Tchingué-né, καὶ τῶν ἡμετέρων τὸ Ἀτσιγγανοί.

Πλὴν τῶν δύο τούτων, εἶναι καὶ ἄλλαι μᾶλλον ἐπιτόκιοι, γεννηθεῖσαι ἀπὸ αἰτίας γνωστὰς τὴν σήμερον. Οἱ μὲν Γάλλοι ὀνομάζουσιν αὐτοὺς Bohémiens, διότι ἐκ τῆς Βοημίας ὁρμηθέντες διασκορπίσθησαν τὸ πάλαι εἰς τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην· οἱ δὲ Ἰσπανοὶ ἄλλοτε, πολλάκις ἐκάλουν αὐτοὺς Γερμανοὺς, διότι οἱ πλείότεροι ἐκ τῶν εἰσ-ελθόντων εἰς τὴν πατρίδα των ἦσαν Ἀτσιγγανοὶ τῆς Γερμανίας, λαλοῦντες καὶ τῶν Γερμανῶν τὴν γλῶσσαν.

Ἡ προσηγορία Zin-cali, παρὰ τῆς ὁποίας παράγεται ἡ δευτέρα ὀνομασία Ἀτσιγγανοί, συγγε-

νεύει μετὰ τῆς λέξεως *Calo* καὶ πληθύντ. *Callas*, ὄνομα κοινὸν τῶν Ἀτσιγγάνων τῆς Ἰσπανίας. Πρὶν ἐτυμολογήσω τὴν λέξιν ταύτην ἃς ἀκούσωμεν τὸν Βόρριω (σελ. 2.) ἐξηγοῦντα αὐτήν. « *Zincali* the meaning of which is believed to be the black men of Zend, or Ind.» ἤτοι, *Zincali* ἤτις, ὡς λέγεται, σημαίνει τοὺς μέλανας ἀνθρώπους τοῦ *Zend* ἢ τοῦ *Ind*. Ποῦ εἶναι οἱ τόποι οὗτοι; Ἄν τὸ *Ind* εἶναι ὁ ποταμὸς Ἰνδὸς, τότε ἐγράφετο *Sinducali*, ἢ ὁρθότερον *Hinducali*, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐναντίον τῶν κοινῶν κανόνων τῆς Σανσκριτῆς. Ἡ λέξις *Zend*, εἶναι ὄνομα τῆς ἀρχαίας γλώσσης τῶν Περσῶν, εἰς τὴν ὁποίαν συνέγραψεν ὁ Ζωροάστρης. Πρὸς τούτοις, διατί νὰ ὀνομάζωνται οὗτοι μέλανες παρὰ τῶν ὁμοχρόων συμπατριωτῶν των;

Ἡ λέξις *Calī* τὴν ὁποίαν ἀνέφερα εἰς τὸ γλωσσάριον ὁμιλῶν περὶ τῆς λέξεως μέλας, εἶναι καὶ ὄνομα τῆς θεᾶς *Durga*, συζύγου τοῦ θεοῦ *Siva*. Ἡ θεὰ αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία ἦτο πάγκοινος εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἶναι μορφῆς μὲν ἀγρίας, φύσεως δὲ μοχθηρᾶς καὶ αἰμοχαροῦς. Πλῆθος ἀνθρωπίνων κρανίων στολίζουσι τὰ δυσειδῆ ἀγάλματά της, ὅπου παριστάνεται καταπατοῦσα ὑπτιον ἀνθρώπου σῶμα. Τοιαύτης βδελυρᾶς θεᾶς βδελυρὰ ἐπίσης ἦτον ἡ λατρεία, ἀνθρώπινα τὰ θύματα, καὶ ἀενάως αἰμοσταγεῖς οἱ βωμοί. Πάμπολλαι φυλαὶ τῶν Ἰνδῶν, ἐλάμβανον ὀνόματα παρὰ τῶν κατ' ἰδίαν λατρευομένων θεῶν, φιλοτιμούμεναι νὰ διατηρῶσι ἐμύλυντον τὴν πατροπαράδοτον αὐτῶν λατρείαν, καὶ οὕτω νὰ διαφυλάττωσι τὴν παρὰ τῶν θεῶν ἢ ἡμιθέων καταγωγὴν αὐτῶν. Οὐδὲν παράδοξον ἄρα, ἂν οἱ Ἀτσιγγανοὶ ἢ μᾶλλον οἱ πατέρες αὐτῶν, καλούμενοι *kalas*, ἐλάτρευον τὴν θεάν ταύτην *kalī*, καὶ ἐκ ταύτης ἔλαβον τὴν προσηγορίαν, κοινὴν καὶ ἐντιμὸν μεταξὺ ἀλλήλων. Εἰς τὴν σύνθετον *Zincali*, ἀναφαίνεται ἡ λέξις *Kalī*, καὶ προτείνω ὡς ἐξηγήσιν αὐτῆς τὴν *djanikālī*, λέξιν μὴ εὐρισκομένην μὲν εἰς τὰ λεξικά, σημαίνουσαν δὲ φυλὴν τῆς μητρὸς *kalī*. Ἡ ἀπαίσιος αὕτη θεὰ ἐλέγετο καὶ *uma*, ὅθεν ἡ λέξις *umasunus* (*sunus* υἱός) (α) ἐσήμεινεν υἱὸς ἢ θυγατέρα τῆς θεᾶς *uma*. Ἐκ τῆς συνθέτου ταύτης καὶ ἡ παραγωγή τῶν ἐλληνικῶν Ἀμαζόνων, ἐμπολέμων γυναικῶν.

Τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην ἐνισχύει ἄλλη κοινωτέρα, καὶ τῆς φυλῆς πάσης τῶν Ἀτσιγγάνων παγκόσμιος προσηγορία. Εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν (ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν εἰς τὴν λέξιν *συμβία*), οἱ Ἀτσιγγανοὶ λέγονται *Rom*, καὶ *Romni* ἢ Ἀτσιγγανίς, καὶ *Romani* ἡ διάλεκτος αὐτῶν. Τὴν λέξιν ταύτην ἀνάγω εἰς τὴν κοινὴν σανσκριτικὴν *raama*, ἐρμηνευομένην μέλας, ἐράσμιος. Εἶναι προσέτι καὶ ὄνομα τοῦ θεοῦ *Vishnu*, ἢ μᾶλλον τῶν τριῶν αὐτοῦ ἐνσαρκώσεων· πλὴν τούτου, σημαίνει γυναῖκα ἐρασμίαν, πολλάκις δὲ γυναῖκα ἐν γένει. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφαίνεται εἰς τῆς ἀρχαίας πόλεως Ῥώμης τὸ ὄνομα, καθὼς καὶ εἰς πολλῶν

ἄλλων ἡρώων καὶ θεῶν τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας, καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἰταλίας, ὀνόματα δοθέντα ἀπὸ προαιωνίους ἀποίκους τῆς χώρας ταύτης. Οἱ Ἀτσιγγανοὶ λέγουσι σήμερον *Romi*, ἔχι μόνον τὸν ὁμόφυλόν των, ἀλλὰ καὶ τὸν σύμβιον, καὶ *Roma* τὴν φυλὴν ὅλην. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἔλαβον παρὰ τοῦ θεοῦ *Raama*, ὡς καταγόμενοι ἐκ τῆς Ἰνδίας καὶ λατρεύοντες κατ' ἐξοχὴν τὸν θεὸν τοῦτον τῆς χώρας ἐκείνης. Τοιοῦτοτρόπως τῶν Ῥωμαίων τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Ἀτσιγγάνων *Romi* τὸ ὄνομα, ἀνάγονται εἰς τὸν αὐτὸν θεὸν *Raama*, παρὰ τῶν ἰδίων λαῶν λατρευόμενον. Παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τῆς σανσκριτικῆς *Raama* ἡ παραλήγουσα εἶναι μακρὰ, καθὼς καὶ τῆς λατινικῆς *Roma* — ἑλλ. Ῥώμη, καὶ τῶν Ἀτσιγγάνων *Romi* ἢ *Rūmi*. Ἀμφοτέρως τὰς ἐτυμολογίας ταύτας ἐσφρήνισεν ἡ μελέτη τοῦ γλωσσarioύ, καὶ ἂν ἀληθεύσῃ, γίνονται μαρτυρίαι ἰσχυρόταται, ἀποδεικνύουσαι ἀναντιρρήτως τὴν ἐξ Ἰνδίας καταγωγὴν τῶν ἀνθρώπων τούτων.

Ὅστις ἔλαβε τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας πείραν, ἔστω καὶ μικράν, καταλαμβάνει πόσον ἀσαφεῖς εἶναι τὴν σήμερον τοιαῦται ἔρευναι, καὶ πόσον δυσχερὴς ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν. Αἱ εἰκασίαι αὗται, τῶν ὁποίων ἡ διασάφσις θελεῖ γενεῖ παρ' ἄλλων εὐχερέστερον ὅταν διερευνηθῶσι βαθύτερον τὰ τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας, θέλουσι χρησιμεύσει εἰς πολλοὺς ὡς πλειοτέρας μελέτης ἀφορμή. Τὰ πολυπληθῆ περὶ τῶν Ἀτσιγγάνων συγγράμματα, καὶ ἡ ἐτι ἐπικρατοῦσα ἄγνοια περὶ τῆς φυλῆς ταύτης, ἀποδεικνύουσιν ἀναντιρρήτως τὴν δυσκολίαν τοῦ ζητήματος. Ἀποδείξεις τούτου εἶναι ὅτι φυλὴ τοιαύτη, παρὰ πάντων ξένων καὶ ἀλλογενῆς ὁμολογουμένη, δὲν ἐφύλαξεν οὐδεμίαν λατρείαν, οὐδὲν ἔθιμον θρησκευτικὸν ἱκανὸν νὰ δείξῃ ἵχνη τῆς πρώτης καταγωγῆς της. Ἐνῶ παντοῦ φαίνονται ὁμόφυλοι καὶ ὁμοδίαιτοι, ἐνῶ ἕκαστος ὑποθέτει ὅτι πρὸ αἰώνων πιθανὸν ἐλάτρευον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θρησκείαν, ἐνῶ φρικαλέαι καταδιωγμοὶ καὶ ἀπηνεῖς κακοπραγίαι δὲν ἔσχυσαν νὰ ἡμερώσωσιν εἰμὴ ἐν μέρει τὰ ἀγροῖκα αὐτῶν ἥθη, καὶ νὰ μετριάσωσι τὸν νομαδικὸν καὶ ληστρικὸν αὐτῶν βίον, ἥλλαξαν θρησκευμα συλλατρεύοντες καὶ συνεκκλησιαζόμενοι μετὰ τῶν συνοικούντων λαῶν, γινόμενοι μωαμεθανοὶ μὲν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀνατολικοὶ δὲ εἰς τὴν Ῥωσσίαν, καθολικοὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Γερμανίαν, διαμαρτυρούμενοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πανταχοῦ ὁμῶς μισητοὶ, καὶ πανταχοῦ προσφέροντες λατρείαν ἄψυχον καὶ ἀμέριμνον. Ἄν μετὰ αὐτῶν ὑπῆρχον τὴν σήμερον ἵχνη θρησκευματος ἀρχαίου ἢ λατρείας κρυπτῆς, ἀμφιβάλλω ἂν τοῦτο ἤθελε διαφύγει τὴν ὀξύδερκεϊαν πολλῶν ἱστορησάντων τὰ ἥθη των. Ἡ λατρεία αὕτη δὲν ἤθελε διακινδυνεύσει οὔτε τὴν διαμονήν, οὔτε τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν, διότι οἱ περιοικοῦντες λαοὶ, μάλιστα τὴν σήμερον, ἤθελον παραβλέψαι πᾶσαν αὐτῶν λατρείαν, γινόμενὴν ἀνευ βλάβης τῆς κοινωνίας. Ὅθεν, ἂν ἐξαίρεσωμεν τὰ ὀλίγα τῆς πυρολατρείας ἵχνη, περὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρω εἰς τὸ γλωσσάριον, καὶ τὰ ὁποῖα

(α) Παρὰ Γότθους *sumus*, Ἀγγλ. *son*, Σλάβ. *Sin*, υἱός.

καὶ ἄλλοι ὑπωπτεύθησαν, νομίζω ὅτι ἡ φυλὴ αὕτη δὲν ἔχει σήμερον οὐδεμίαν ἄλλην θρησκείαν, παρὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων φανερά συλλατρεύει καὶ ἀκωλύτως ἐπαγγέλλεται.

Ταῦτα ἴσως φανῶσι παράδοξα· παραδοξότερον δὲ εἶναι, ὅτι παρὰ τὴν πρὸ πολλοῦ ἀπολεσθεῖσαν θρησκείαν, μικρὸν κατὰ μικρὸν λησμονοῦσι καὶ τὴν πάτριον γλῶσσαν, τῆς ὁποίας λέξεις μόνον γνωρίζουσι τινες, ἀγνοοῦσι δὲ παντάπασιν ἄλλοι. Καὶ πατέρις, καὶ θρησκεία, καὶ γλῶσσα φαίνονται ἀλλότρια εἰς τὸν φιλέρημον καὶ δόλιον τοῦτον λαόν. Διὰ τοῦτο προσμαρτυρῶ τοὺς λόγους τοῦ Βόρρω λέγοντος, ὅτι διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀτσιγγάνων πολύτιμος εἶναι ἡ συλλογὴ καὶ ἀντιπαράθεσις τῶν ὀλίγων λέξεων τῆς γλώσσης αὐτῶν, καθ' ἡμέραν λησμονουμένης. Ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης δυνάμεθα σήμερον κάλλιον παντὸς ἄλλου μελετήματος, νὰ ἀνιχνεύσωμεν τὸ ἀσαφές τῆς γενέσεως καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Ἐπὶ τῶν ἐθιμῶν καὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν βρασιζόμενοι οἱ πλείότεροι ἱστοριογράφοι τῷ Ἀτσιγγάνων, ἐπλάνησαν καὶ ἐαυτοὺς καὶ ἄλλους, καὶ ἐκ τῆς πλάνης ταύτης ἐπήγασαν αἱ τόσαι περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων ποικίλαι καὶ ἀντιφατικαὶ ἱστορικαὶ διηγήσεις. Τοιούτων ἀσήμεων φυλῶν ἡ ἱστορία εἶναι πολλάκις καθυρὸς ἀποπλάνησις, διότι μύρεται ὑποθέσεις μία μετὰ τὴν ἄλλην παρὰ μεταγενεστέρων ἀνασκευαζόμεναι, σκοτίζουσι τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου.

Προτείνω λοιπὸν σήμερον πρὸς διασάφησιν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων τούτων, ὅχι τὰ ἔθιμα, τὸ χρῶμα καὶ τὴν λατρείαν, ἀλλὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, καὶ παρὰ τῶν πᾶσαν ἄλλην περὶ αὐτῶν γινώσκοντων παρελθόντων καὶ συγχρόνων ἱστορικῶν, λέγω ὅτι δυνάμεθα ἀπὸ τὰ ἄνω γλωσσικὰ μελετήματα, καὶ ἄνευ ἄλλης περὶ τῶν μελέτης, νὰ μάθωμεν τὴν πατρίδα καὶ τὸ γένος αὐτῶν.

Ἡδυνάμην νὰ γράψω πλείοτε περὶ τῆς γλώσσης ταύτης, ἐραυζόμενος ἀπὸ τὸ πλούσιον τοῦ Βόρρω γλωσσάριον· ἀλλὰ τὸ ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἀτελέστερον τοῦ παρόντος, πρῶτον, διότι ὁ Βόρρω δὲν ἐχώρισε τὰς ἀτσιγγανικὰς ἀπὸ τὰς ἰσπανικὰς λέξεις, δευτέρον ἤθελε λείπει ἡ τόσον ἀναγκαία ἀντιπαράθεσις τῶν τουρκικῶν καὶ ἰσπανικῶν ἀτσιγγανικῶν λέξεων. Τὸ λεξικὸν τοῦ Βόρρω μόνον δύναται καὶ τὸν εἰδήμονα συγγραφεὰ ν' ἀποπλανήσῃ, διότι πάμπολλαι λέξεις ἰσπανικαὶ ἔχουσι μορφήν σανσκριτικὴν, καὶ πολλόταται ἀτσιγγανικαὶ φαίνονται κατὰ πρῶτην ὄψιν ἰσπανικαί. Πρὸς τοῦτοις αἱ ἀντιστοιχοῦσαι σανσκριτικαὶ λέξεις, ὡς εἶδομεν εἰς τὸ γλωσσάριον, δὲν φωτίζουναι τὴν ἐτυμολογίαν τῆς ἀτσιγγανικῆς πρωτογενοῦς λέξεως. Δὲν ἐπρόντισα νὰ γράψω περὶ τοῦ ἄρθρου μὴ ὑπάρχοντος εἰς τὴν Σανσκριτὴν, ὁμοιάζοντος δὲ καθ' ὅλα μετὰ τοῦ ἄρθρου τῶν λατινικῶν γλωσσῶν. Πραγματεία περὶ τοῦ ῥήματος καὶ τῆς συντάξεως τῶν διαφορῶν τοῦ λόγου μερῶν ἤθελεν εἶσθαι ἀνοίκειος, ὡς ἔργον τοῦ ὁποίου κύριος σκοπὸς εἶναι, ὅχι ἡ γραμ-

ματικὴ ἀνάλυσις, ἀλλὰ τῶν λέξεων αὐτῶν ἡ πρωτογενὴς παραγωγή. Πλείοτερον λέξεων συλλογὴ ἠδύνατο νὰ βαρύνῃ καὶ τὸν φιλομαθῆ ἀναγνώστην, μὴ ἀνεχόμενον παρὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς ἐναργὴ τῆς ἀληθείας ἀποδείξιν. Εἰς τοὺς γινώσκοντας ὅτι εἰς τὴν μελέτην πολλῶν ἰθαγενῶν φυλῶν τῆς Ἀσίας, τὴν μέχρι τῆς προύσης ἑκατονταετηρίδος ἄγνωστον ἱστορικὴν ματαιοπονίαν διεδέχθη φῶς καθρώτερον ἀπὸ ὁρθῆς γλωσσολογικῆς ἐρεῖνας, ἡ προῦσα διατριβὴ ἐλπίζω δὲν θέλει εἶσθαι ἀπρόσδεκτος. Ἄν ὁ φίλος ἀναγνώστης, παρ' ἐμοῦ χειραγωγούμενος, πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν προγεγραμμένων, ἀνάγκη νὰ συνομολογήσῃ ὅτι ἡ τόση τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων μετὰ τῆς Σανσκριτικῆς συγγένεια, ἀποδεικνύει ἀναντιρρήτως καὶ τὴν αὐτὴν τῶν Ἀτσιγγάνων καὶ τῶν Ἰνδῶν καταγωγὴν. Μὴ νομίσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι πρῶτος ἐγὼ ἀποδεικνύω τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Τὸ σύγγραμμα καὶ τὸ γλωσσάριον τοῦ Βόρρω ἀναμιμνήσκουσι πολλοὺς προγενέστερον αὐτοῦ γράψαντας περὶ αὐτῆς καὶ ἄλλους, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Βόρρω, ζητούντας νὰ τὴν ἐνισχύσωσι, διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν πολυχρονίου μελέτης· ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοιούτων ἱστορικῶν μελετημάτων, γινόμενων ἄνευ τῆς προσεκτικῆς ἀντιπαράθεσεως, ὁ ἀναγνώστης πολλάκις προσκόπτει· πολλάκις ἐρμηνεῖται ἀντιβαίνουσιν εἰς τὸν ὁρθὸν λόγον, αἱ παραβουλαὶ αἱ ἀλλότρια δὲν τὸν πείθουσιν, ἡ ἀτάρεια πολλῶν καὶ ἡ ἄσφορος ἄλλων χρησις τὸν φέρουσιν εἰς ὑποψίαν περὶ τῆς ἀληθείας πάντων τῶν λοιπῶν. Ἀνάγκη πρὸς τοῦτοις οἱ φιλολογοῦντες καὶ ἐρμηνεύοντες ταχυτάς ἀγνώστους διχλέκτους νὰ ἐνθυμῶνται, ὅτι ὁδεύοντες δι' ἀτρυτῶν ὁδῶν εἰς ἐρευναν ἢ σαφήνειαν ἱστορικῆς ἀληθείας, γίνονται αἷτιοι πολλάκις καὶ ἐαυτοὺς καὶ ἄλλους πλείοτερον νὰ σκοτίσωσι. Δυσκόλως ἀπεκδυόμεθα ἀρχαίαις συνθηκαῖς, οὔτε θυσιαζόμεν ἀληθείας καὶ γνώσεως προκρινόμενοι εἰς γλωσσολογικὰς ἐρεῖνας, ἂν ὁ καιρὸς καὶ πολλῶν συνάμα λογίων περαιτέρω σπουδῇ δὲν τὰς ἀποδείξῃ ἀψευδεῖς καὶ ἀναντιρρήτους. Ταῦτα εἶχον κατὰ νοῦν, καὶ καθὼ ἀχειραγώγητος καὶ ἀδοκίμητος, ὑπέπεσα βεβηλῶς εἰς λάθην τὰ ὅποια ἄλλοι τῶν γραμμάτων τούτων εἰδήμονέστεροι θέλουσι διορθῶσι. Λέγω δὲ ἀχειραγώγητος καὶ ἀδοκίμητος διότι οὐδένα προγενέστερόν μου γνωρίζω ζητήσαντα ὁμοίαν τῶσων λέξεων παραβολὴν ἀναγομένην εἰς τὴν πρωτογενῆ λέξιν, ἢ τὰς πρώτας τῆς Σανσκριτικῆς ῥίζας. Μένει λοιπὸν εἰς ἀκολούθους ἄλλους πολλὰ ἰδιά μου ἐλλείμματα ν' ἀναπληρώσωσι, τινὰ μὲν προσθέτοντες, ἄλλα δὲ καὶ μεταβάλλοντες, ἐνθυμούμενοι ὅτι αἱ ἐτυμολογίαι εἶναι ἔργον δυσχερέστατον, καὶ ὅτι ὁ ἐτυμολογὸν πρέπει νὰ φυλάττεται ἀπὸ παραδείγματα ὁμοίᾳ τῶν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λυξεί Οἰκονόμου, ἀναμνησκόμενος ἐν τῷ περὶ Σλαβονικῆς γλώσσης συγγραμμάτι του, λέξεις ἀσχετοὺς καὶ μὴ συγγενενοῦσας μετ' ἄλλῃλων (α).

Εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ παρόντος γλωσσίου περημέλυσται τὴν ἐξέτασιν τῆς μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν περαιτέρω συγγενείας τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων, ὡς ἀνοίκειον εἰς τὴν ἀληθὴ πρόθεσιν μου· τὰς δὲ ὀλίγας παρατηρήσεις ὅσας ἀπαντᾷ ὁ ἀναγνώστης κατέγραψα χάριν μόνον σαφηνείας τῶν λέξεων τοῦ γλωσσίου, καὶ ἕνεκα πλείονος ἐνισχύσεως τῆς συγγενείας ὧν τῶν Ἰνδοεὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

« ρωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, συνεκτάν ὑπὸ Κωνσταντίνου Πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἐν Παιτρύπολιν 1828 εἰς τόμους τρεῖς. »

Διὰ τὴν μὴ μὲ νομίσαι ὅτι ἀναγνώστης ἀδίκως φέροντα τὸν οὐλόπατριν τοῦτον συγγραφεῖα, ἀναφέρω ἐκ τοῦ σπανίου τούτου συγγράμματος μίαν μόνον λέξιν σλαβονικὴν, Nêbo—Οὐρανός, ἐτυμολογούμενη παρὰ τοῦ ἰδίου, τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ ἀνέφερα ἐρμηνεύων τὰ ἀρνητικὰ μόρια τῶν Ἀτσιγγάνων. Εἰς τὸ πολλὴν τὴν μάθωσιν δεικνύον τοῦτο σύγγραμμά, ὁ αἰνιγματικὸς συγγραφεὺς παράγει τὰς πλείστας σλαβονικὰς λέξεις παρὰ τῆς ἑλληνικῆς, καὶ δια παντοίων τρόπων προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ἀλλήλων τὴν συγγένειαν.

Ἰδοὺ τοῦ Οἰκονόμου ἡ ἐρμηνεία·

Nêbo—(οὐρανός) συγγειν. (νάω, νέω, ναύω, νύω) ναβός, νεβός, ν (ναός) ναυός, ναυός (αἰσλ. — ναός, Ἀπολλών). παρὰ Βρετταν. καὶ Βαλλησίοις nêfo, nef... Ἀλλὰ τὸ nêbo παράγεται παρὰ τὴν νύω (κλίνω, κύβω) συγγειν. nîkny, nîky (νόω, νύω—όρω, νύω, νύω. Βλ. Nitz), ὡς καὶ ἐκ τοῦ νάω (νάω, νέω) τὸ ναός καὶ ναός, καὶ ναός, καὶ ναός, ναός, κυρίως—οὐρανὸν χωρίον, καὶ οὐρανός, καὶ ναός (Βλ. Ρεϊμ-λ. ναός, ναός). Παρὰ, καὶ τὰ Γερμ. nawe, naye, nafi, napp, it. para (οὐρανὸν οὐρανός, γὰρ—οὐρανός) κατὰ τοιοῦτόν τι δοκεῖ καὶ τὸ Σανσκρ. nawa—αἰθέρ.

Ταῦτα ὁ Οἰκονόμος. Ἐγὼ δὲ λέγω δὲ ὅτι ἡ στανκριτικὴ λέξις nabhas σύνθετος παρὰ τοῦ ἀρνητικοῦ na-ὄχι, καὶ τοῦ ῥήματος bhas, λάμπω, φέγγω, σημαίνει εἰς τὴν Σανσκρίτην κυρίως νέφος, καὶ προσέτι τοὺς ὑπερώς μῆνας, τὸν αἰθέρα, τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ αὐτὴν τὴν οὐρανόν. Ὁμοίωστος ταῦτα εἶναι ἡ σύνθετος nabhradi παρὰ τοῦ κύτου ἀρνητικοῦ na, καὶ τοῦ ῥήματος bhradī—λάμπω, σημαίνουσα καὶ αὐτὴ νέφος, νεφέλην. Τὴν λέξιν nabhas ἀναγνώσκουσιν εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Εἰς τὴν ἑλλ. νέφος, νεφέλη, εἰς τὴν λατινικὴν nubes, nubis nubs καὶ nebula, ἥτις πάλιν ἐγέννησε τῶν λατινικῶν διαλέκτων τὰς ἀκολουθοῦσας, ἰταλ. nuvola, nebbia, σημαίνουσα μᾶλλον τὴν ὁμίχλην παρὰ τὸ νέφος, γαλλ. nuage, nue, nuée, ἰσπαν. nube, καὶ niebla, ὁμίχλη, γερμ. nebel—nebelig—ἀγγλ. nebulous. Ἐκ ταύτης καὶ ἡ σλαβονικὴ nêbo—οὐρανός, εὐρισκόμεναι εἰς τὴν Ευρωπαϊκὴν προσευχὴν Πάτερ ἡμῶν ὅ ἐν τοῖς οὐρανοῖς (na Nêboših) καὶ ἡ θηεωδωρὴ βουλγαρικὴ nêbo. Ὁ συγγραφεὺς παράγει παρὰ τοῦ ναύω καὶ τὸ ναός· ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἡ στανκριτικὴ πτωτικὴ ὀνομαστικὴ naye, πλοῖον, λέμβος, ἑλλ. ναός, λατ. navis. στανκρ. navas, ἑλλαν. νήος, λατ. navalis καὶ navis, λέμβος. Παρὰ τῶν nêbo καὶ naf τῶν Βρεττανικῶν λέγω δὲ αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἔχουσιν τὴν παραμικρὴν σχέσιν μετὰ τοῦ nêbo οὐρανοῦ. Συγγενεῖς οὖν δὲ μετὰ τῶν στανκρ. nabhis, καὶ nabhisas, κέντρον, ὀμφαλός. Αἱ στανκρ. αὗται συγγενεῖς λέξεις σημαίνουν τὸ κέντρον τοῦ τροχοῦ τὸ διαπεράσειον παρὰ τοῦ κέντρου, ἐπομένως τὸ ὀμφαλόν. Ἡ δευτέρα ἐγέννησε τῶν Γερμανικῶν τὸ nabel καὶ τῶν Ἀγγλῶν τὸ navel, ὀμφαλός. Nafa καὶ nayo τῆς αὐτῆς παραγωγῆς λέγονται περὶ τοῦ κέντρου τῆς ἐκκλησίας ἢ ὀμφαλοῦ αὐτῆς, διαφυλάττεται τὴν αὐτὴν σημασίαν τῆς στανκριτικῆς nabhis, ὅπλ. τὸ κέντρον παντός πράγματος, καθὼς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἡμῖν τὴν σήμερον τοιαῦτα πολλάκις εἶναι ἡ σημασία τοῦ ὀμφαλοῦ. Ἀντὶ τῆς παρὰ τοῦ Οἰκονόμου γραφείας nawa γράφει nabha, διότι τὸ nawa εἶναι ἡ στανκρ. navas, λατ. navis, ἑλλαν. νήος.

Τοιοῦτοτρόπως σαφηνίζεται πολλῶν λέξεων ἡ ἐτυμολογία, μάλιστα ὅταν αὗται εὐρισκόμενα συγχρόνως εἰς διάφορα ἔθνη μετέλλαζαν σημασίαν, καθὼς εἶδομεν εἰς τὴν λέξιν αἶμα—ταί. Εἰς πᾶσαν γλῶσσαν αἱ λέξεις ἔχουσι μίαν καὶ μόνην σημασίαν, μίαν καὶ μόνην παραγωγὴν, καὶ αἱ συνθέσεις εἰς τὰ λεξικά πολυώνυμοι ἐξηγήσεις, μαρτυροῦσι τὴν ἀνάγκην πλείονος σπουδῆς καὶ φιλοσοφικώτερας ἀναλύσεως.

Ἡ παραβολὴ τῶν ἄλλοτε καὶ νῦν εἰς τὴν Εὐρώπην λαλουμένων γλωσσῶν καὶ τινῶν τῆς Ἀσίας, εἶναι σπουδαιότερου συγγράμματος ἔργον. Αἱ ὀλίγαι παραβολαὶ τοῦ γλωσσίου, ἂν φανῶσι τολμηραὶ εἰς τὸν ἄπειρον τῶν τοιούτων ἀναγνώστην, εἰς τὸν μελετήσαντα ὅμως τὰ τοιαῦτα εἶναι φυσικαί μεταβολαὶ καὶ ἀλλοιώσεις γινόμεναι εἰς ἔθνη, ζητοῦντα νὰ προσοικειώσῃ καὶ σύμφωνα καὶ ὁλοκλήρους λέξεις εἰς τὴν ἰδίαν καὶ φυσικὴν ἐκάστου ἐρμηνείαν. Εὐτυχῆς ὁ δυνάμενος νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην πηγὴν καὶ νὰ διακρίνῃ λέξεις γνωστές, ἂν καὶ ὑπ' ἄλλο ἐνδύμα καὶ εἰς ξένην γλῶσσαν εὐρισκόμενας!

Δυνάμεθα λοιπὸν καὶ εἰς ἄλλην γνωστὴν γλῶσσαν ν' ἀνευρῶμεν τὴν αὐτὴν ὁμοιότητα καὶ ἀνεντίρρητον συγγένειαν, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε παρατηρήσαμεν εἰς τὴν τῶν Ἀτσιγγάνων μετὰ τῆς Σανσκρίτης; Αἱ πολλαὶ μετὰ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ὁμοιότητες αὐτῆς δεικνύουσιν ἄλλο ἢ ὅτι καὶ αὕτη ἀνάγεται εἰς τὴν αὐτὴν πηγὴν ὅθεν καὶ αὗται ἐπήγασαν; Ἄν ἡ ἀνεξάντλητος αὕτη θρησκείας καὶ γνώσεως μήτηρ, ἡ Σανσκρίτη, ἐγέννησε ταύτας, εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἔχῃ καὶ ἡ γλῶσσα τῶν Ἀτσιγγάνων κοινὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις; Ἡ μετὰ τῆς παρσιτικῆς καὶ σλαβονικῆς φανερὰ ἐπιμειξία, τῆς ὁποίας δείγματα ἔδωκα εἰς τὸ γλωσσάριον, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν Ἀτσιγ-

* Ἀκολουθεῖ δὲ ὁ συγγραφεὺς· « Οὕτω καὶ τὸ λατ. caelum (οὐρανός) ἄλθεν. kiel — κοῖλον καὶ τὰ κροῖ. hefen, ἀγγλ. heaven—hafen, λατ. canus, καυός, χαυός, χαυός (κοῖλος)... Τὸ δὲ γερμ. himmel ἀρχ. Σέκ. himin, παράγουσιν ἐκ τοῦ heimen (καλύπτειν, ὅθεν καὶ homd ἀρχ. hommet, —mat—εἶμα, —ματος, ἱμάτιον, παραβάλλουσι δὲ καὶ τὸ ὁμῖν. Βλ. Adelung. » Πρὸς ταῦτα λέγω ὅτι τὸ πᾶσι, εἰς τὴν πολὺν τῶν Ἰνδῶν μυθολογίαν οἱ θεοὶ αὐτῶν κατοικοῦν τὰ ὑψηλὰ καὶ σύνδεσθαι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν. Ὁμοίαν λατρίαν μετέφεραν καὶ οἱ ἀποικιστὰς εἰς τὴν χώραν ἀπόγονοι αὐτῶν. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Ἰνδίας εἶναι τὰ Ὑμπαλά, καὶ τούτων τὸ ὑψιστόν τὸ ὄρος Kailasa ἢ Kailas, ὅπου κατοικοῦν οἱ θεοί, κατ' ἐξοχὴν ὁ μέγας Θεὸς Σίβα. Ἀπὸ τῶν ἀρνητικῶν πλευρῶν τοῦ ὄρους τούτου προέρχεται ὁ ἱερός ποταμὸς Ἰνδός. Καθὼς λοιπὸν οἱ Ἕλληνες λατρεύοντες τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸν Ὀλυμπόν, ἀκολούθως ἐνόμασαν καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν Ὀλυμπόν, οὕτω καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἐκάλεσαν τὸν οὐρανὸν Kailas καὶ οἱ διασπαρέντες εἰς Ἰταλίαν ἀπόγονοι αὐτῶν Ῥωμαῖοι, Caelum. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐνισχύεται παρὰ τῆς Γερμανικῆς himmel, οὐρανός, παραγομένης ἀνακριδῶς ἐκ τῶν Himalaia ὄρων, κατοικίας πολλῶν θεῶν καὶ ἡμιθεῶν τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας. Ἐνταῦθα ἀναγίνεται καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς ἀτσιγγανικῆς sayas, οὐρανός, εὐρισκόμενης εἰς τὸ γλωσσάριον τοῦ Βόρρη. Ὁ ἐπιθυμῶν ἐκτενέστερας περὶ τούτου πληροφορίας, εὕρεται αὐτὰς εἰς τὸ πόνημα τοῦ H. Pockoko, India in Grece, Λονδίν. 1853.

γάνων ἐπέχρασαν εἴτε ἐκ τῶν δύο τούτων, εἴτε ἐκ τῆς Σανσκριτῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατὰ κοινὴν τῶν σοφῶν ὁμολογίαν ἀμφοτέραι αὐταὶ ἐγεννήθησαν. Πάμπολλαι λέξεις τοῦ γλωσσarioύ εἶναι καθαρῶτα Σανσκριτικαί, ἀναλλοίωτοι εὐρισκόμεναι μετὰ τῶν αὐτῶν συμφώνων καὶ φωνηέντων εἰς ὅλα τὰ λεξικά τῆς Σανσκριτῆς· ὅσαι δὲ παρεμεισθῆσαν εὐκολὰ ἀνάγονται εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην κατὰ τοὺς ὀρθοὺς γραμματικούς κανόνας τῆς πρὸς ἁλλήλων τροπῆς τῶν συμφώνων. Τοιαύτη λέξιον συγγένειαι καὶ τὴν ἐναργεῖς ὁμοιότης, ἥθελεν εἶσθαι εἰς λαοὺς λαλοῦντας ἀγνώστους γλώσσας, τρανὴ ἀποδείξις τῆς συγγενείας αὐτῶν, καὶ φανερὰ ἡ καταγωγὴ τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους.

Ἡ ἱστορία ἡ πανταχόθεν ζητοῦσα φῶς, καταγενομένη εἰς τὴν προαιώνιον καὶ ἀνιστόρητον καταγωγὴν πολλῶν φυλῶν, λαμβάνει πλὴν τῆς γλώσσας, πᾶσαν ἄλλην μαρτυρίαν δυναμένην νὰ διασαφίσῃ τὸ πρωτογενὲς πάθος φυλῆς καὶ παντὸς ἔθνους. Εἰς τὴν μελέτην τῆς πρώτης τῶν Ἀσιγγάνων ἱστορίας, πλὴν τῆς γλώσσης εἶναι καὶ αὐτὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ χρῶμα, παντελῶς διάφορον τοῦ τῶν συγκατοικούντων λαῶν, χρῶμα μεταλλαττόμενον κατὰ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ποτὲ μὲν ἀνοιχτόν, ποτὲ δὲ βαθύ, καὶ ἄλλοτε ὅμοιον τῶν ἐγχωρίων. Πρὸς τούτοις τὰ ξένα ἦθη, τὸ ἀδιάλλακτον πρὸς ὅλους μῖσος τῶν Ἀσιγγάνων, τὸ μνησίκακον καὶ θηριώδες αὐτῶν τὸ ὅποιον δὲν κατώρθωσε νὰ μεταλλάξῃ ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, δεικνύουσιν ἐναργέστατα τὴν ἀλλοτρίαν γέννησιν, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν εἰς τὴν Εὐρώπην μετοικεσίαν των. Καὶ μνεῖαν μὲν περὶ ταύτης οὐδεμίαν κατέλιπον οἱ τότε ἱστορικοὶ τῆς Εὐρώπης, οὐδ' εἶχον οἱ τότε κατὰ πρῶτον γνωρίσαντες αὐτοὺς, τὰς ἀπαιτούμενας περὶ τὴν ἐρευναν τοιούτων ζητημάτων γνώσεις. Τὴν ἑλλειψιν ὅμως ταύτην ἡ παραβολὴ τῆς γλώσσης δύναται σαφέστατα ν' ἀναπληρώσῃ, καὶ ἡ μαρτυρία αὕτη ἐνισχυομένη καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὴν σπουδὴν τῆς Σανσκριτῆς, εἶναι ἱκανή, ἐν ἐλλείψει σαφειῶν ἀποδείξεων, νὰ πληροφορήσῃ ἡμᾶς ὅτι οἱ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἐνοικοῦντες Ἀσιγγανοὶ, εἶναι ἀποικοὶ τῶν Ἰνδίων, αὐτόχρημα Ἰνδοί· ὅτι οἱ πατέρες αὐτῶν, φυγόντες τὴν πατρίδα δι' αἰτίας εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον ἀγνώστους, μετέκρησαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἐντελεστέρα ἐκμάθησις τῆς γλώσσης αὐτῶν, καὶ ταύτης ἡ ἀντιπαράθεσις πρὸς τὰς διαλέκτους τῆς ἐπὶ λαλομένης εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἐπαρχίας τῆς ἀγανοῦς Ἰνδίας, θέλει πιθανῶς μᾶς φωτίσαι περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς συγγενείας αὐτῶν μετὰ τῶν ἐκεῖ εἰσέτι σωζομένων φυλῶν.

Ἀνακεραλνύων ὅσα εἶπον περὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ὀνομασιῶν τῆς φυλῆς ταύτης λέγω, ὅτι οἱ Ἀσιγγανοὶ μετανάστευσαν ἀπὸ τὰς ἀρκτικὰς χώρας τῆς Ἰνδίας, καὶ διελθόντες διὰ ξηρᾶς, κατὰ τὸν εἰσέτι νομαδικὸν αὐτῶν βίον, εἰσῆλθαν εἰς τὴν Ῥωσίαν, καὶ ἐκεῖθεν, μετέπειτα ἡ συγχρόνως, πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὰς χώρας τῆς Μολδαβίας, Βλαχίας, Οὐγγρίας καὶ Βοσνίας, ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐπέσταν

τὴν προσοχὴν τῶν τότε Εὐρωπαίων. Τινὲς λέξεις σλαβονικαί, σωζόμεναι εἰς τὴν γλῶσσαν των, οἷον *kralis* καὶ *kralisa*, βασιλεὺς — *tsushki* τηλεβύλον, *kòshnika*, κάλαθος, μαρτυροῦσι τὴν μετὰ τῶν Ῥώσων σχέσιν αὐτῶν. Αἱ δὲ ἐλληνικαὶ *cocal*, κόκκαλον, *petallas*, πέταλα, καὶ ὀνόματα ἀριθμῶν τινῶν, οἷον *tranda*, *saranta*, δεικνύουσι σαφέστατα ὅτι οἱ Ἀσιγγανοὶ εἰς τὴν διάβασιν των ἐσχετίσθησαν μετὰ τῶν Γραικῶν τῶν κατοικοῦντων τὰς ὅχθας τοῦ Ἰστροῦ (α). Πιθανὴν ἀκόλουθον ἐρευνῇ ν' ἀποδείξωσι πότε διήνυσαν τὴν ἀπὸ Ἰνδίας μέχρι Ῥωσσίας πορείαν αὐτῶν, πόσα ἔτη διέμειναν ἐντὸς τῆς Ῥωσσίας μέχρι τῆς περαιτέρω αὐτῶν προσελάσεως εἰς τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι οἱ Ἀσιγγανοὶ, κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν εἰς τὴν Βοσνίαν ἐμφάνισιν, εἶχον ἤδη λησμονήσει καὶ πατρίδα καὶ θρησκείαν, καὶ ἐκηρύττοντο αὐτοὶ μόνον ἀποικοὶ τῆς Αἰγύπτου, ἀπειροὶ τῆς ἐκεῖ λαλουμένης ἐγχωρίου Κοπτικῆς, καὶ τῆς ἐπὶ συνηθεστέρης Ἀραβικῆς, κοινῆς τότε μεταξὺ τῶν κατακτητῶν Ἀράβων. Ἀλλὰ μὴ φανῇ παράδοξον τοῦτο· τὰ κατὰ παράδοσιν ἱστορούμενα καὶ μὴ γραφόμενα τάχιστα ἀλλοιοῦνται καὶ παραμορφώνονται, εἰς ἔθνη μάλιστα μὴ ἔχοντα γραφὴν, καὶ μετὰ καιρὸν παντάπασιν λησμονοῦνται. Μάρτυρα τοῦτου ἔχομεν τὸν Γάλλον Πέτρον Γύλλιον περιηγηθέντα καὶ ἱστοροῦντα τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ μέσα τῆς 157. ἐκτονταετηρίδος. Ὁ λαὸς τῆς πόλεως ταύτης, λέγει ὁ ταπεγράφος οὗτος, ἀπώλειε τὴν μνήμην πολλῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνομάτων, συναπολέσας καὶ τὴν τῶν πλειοτέρων τῆς αἰώσεως συμβάντων. Τί ἦτολε συμβῆναι τὰ πλείονα τούτων δὲν ἐχράττοντο εἰς τὰς καρδίαις τῶν τότε εὐγενεστέρων κατοίκων ἀπὸ τῆς γραπτῆς τῶν ἱστορικῶν ὑπομνήματα;

Μὴ παραξενίσθῃ λοιπὸν τὸν ἀνεγνώστην ἡ παντελής αὕτη τῶν Ἀσιγγάνων λήθη πατρίδος καὶ προγόνων. Ἡ μετανάστευσις των ἀπὸ τὴν Ἰνδίαν καὶ ἡ πολυχρόνιος αὐτῶν διατριβὴ ἐντὸς τῆς Ῥωσσίας καὶ τῶν παροχθίων τοῦ Ἰστροῦ χωρῶν, εἶχεν ἐξαλείψει ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν ἀναλφάβητων αὐτῶν ἀπογόνων καὶ γένος καὶ πατρίδα. Ἀλλ' ὅστις ζητήσῃ τὴν περὶ τῆς καταγωγῆς γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν, τί δύναται νὰ ἐλπίσῃ ἀπὸ τοιαύτην πυχλὴν ἀμάθειαν ἀνθρώπων ἀπατεώων καὶ φιλοψευδῶν;

(α) Ἰσπανός τις λόγιος προσέειπε ὅτι ἄλλοτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Ἀσιγγανοὶ τινες εἰσέσαν τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων ὅπως τότε ἐλάλειτο εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὸ Αἰγαῖον. Ἰβ. Βόρρο καλ. 51.